

Zadnji upornik.

Povest iz leta 1738. — Ivan Pregelj.

III.

Anže Rink je šel od Kneže proti Melcem in je govoril sam s seboj. Očital je, kakor bi karal drugega:

»To je moral biti tvoj oče prava ovca in šleva, da si se še ti, Anže, vrgel tako neumno v tele. Pa to ne gre tako, Anže! Ali si kaj mislil, kdo si? Ali meniš, da si še vedno mostarski krojač? Ali nisi grofovski? Nisi! Krojač si bil in boš. Za groš si boš dal pljuniti v obraz. Še hvala lepa! boš rekel. Tak si, Anže! Takšna je tvoja čast, Anže. Krojač si. Otročje cunje bi šel krpāt in ne služiti grofa. Ali ti znaš braniti njegovo čast? Gospod Štefan ima posvečeno roko, pa si tudi ti posvečen, Anže, ker si poslanec in cesarski. Ali nisi cesarski? Ali ni tvoj grof cesarjev namestnik na Tolminskem? Redi te, ti se pa ne znaš potegniti za njegovo čast. Anže, Anže! Resnično ti povem, tak birič si, da bodo še otročaji za teboj letali in ti jezik kazali. Hudičeva ovca si, Anže!«

Anže je pljunil in očitno pokazal, kako malo se spoštuje, in je menil pikro:

»Pa kako boš mož v službi, kakor se tiče? Saj te je še doma vsak gospodar, baba in srajčnik. Anže, šleva si!«

Zopet je pljunil, nato je menil slovesno:

»Tudi to ni prav, da se sam ne spoštuješ. Morder si, Anže. Pameten si, Anže. Pravde bi lahko

pisal, Anže, še mašo bi za silo bral, Anže, in za mitničarja bi bil, kakor rojen. Pa si najslabši birič in se otepaš okoli kmetov po dežju in gnojnici. Pa zakaj? Anže, odgovori mi! Zato, ker se postaviti ne znaš, zato ker imaš tako srce, Anže, ko bolški sir, pa tak jezik, Anže, da sebi v skledo pljuješ. Šleva!«

»Ringhi, Ringhi!«

Nekdo je zaklical za njim. Anže se je ozrl. Zabuhel in zasopel je stopical po cesti knežanski mitničar Zucco, pijanec, da mu ni bilo para. Na Kneži ob župnikovem vrtu je imel grofovo mitnico v najemu. Pa je komaj po noči spal v njej. Večidel je presedel pri Tagliatu in popival. Tu je celo ljudi ustavljal zaradi mitnine in ni mnogokrat ločil med svojim in grofovim. Pozno v noč je kolovratil domov. Hripavo se je razlegla takrat njegova pesem, utihnila hipno, kakor zadušena od bridkega spomina ali nemirne vesti. Ljudje se ga niso bali. Bilo je nekaj naravne dobrodušnosti v njem in včasih, ko je bil trezen, je bil celo prijeten človek. Tihotapci in ljudje, ki so ga potrebovali, so mu zaupali. Ni jih odiral in je znal molčati. Iz njegovih treznih pogovorov je bilo jasno, da zaničuje Tagliata, ko pa je prišla njegova popoldanska ura, je moral zopet vedno v Melce. Morda je bil izobražen, morda je imel boljšo preteklost. Kdo je vedel? Morda je bil skrit zločinec, prav tako podel, kakor Tagliat.